

OZYWAĆ SIĘ (81) *vb impf*

się (58), się (23).

o oraz a jasne.

inf ozywać się (10). ◇ *praes 1 sg* ozywam się (1). ◇ *2 sg* ozywász się (3). ◇ *3 sg* ozywá się (34). ◇ *1 pl* ozywamy się (5). ◇ *2 pl* ozywacie się (3). ◇ *3 pl* ozywają się (11). ◇ *praet 3 sg m* ozywął się (2). ◇ *3 pl m pers* ozywali się (3). *subst* ozywały się (1). ◇ *fut 3 sg n* będzie się ozywało (1). ◇ *3 pl m pers* będą się ozywać (1). *subst* będą się ozywać (1), będą się ozywały (1) *KlonŻal* (1:1). ◇ *imp 3 sg* niech się ozywá (1). ◇ *1 pl* ozywajmy się (1). ◇ *con 3 sg n* by się ozywało (1). ◇ *part praes act* ozywając się (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII w. s.v. odezwać się.

1. *Mówić, występować w jakiejś sprawie, zabierać głos, wyrażać opinię (o człowieku i Bogu); libere loqui, liberam vocem mittere Cn* (73) : *Cyprian* *ſye* ozywa: *Ráwan* mu poſwiadſza *LeovPrzep Samb* b4; á drugi teſz widząc iż ſie nie ozywa pan [...] / pomyſli teſz ſobie / á chcemy ſie dzielić *RejZwierc* 114v, 186.

ozywać się kim (1): *BudBib Is* 3/9 *cf W* *przen.*

ozywać się w kim (1): *SkarKaz* 578b *cf Szereg.*

W połączeniu tautologicznym z part praes act „mieniać” (1): *Ale ſie tam ozywa ieden miedzy wami / Mieniać / iż goſpodarſtwo Polſkę z bogaciło KochSat* A3.

Szereg: »ozywać się i bluźnić« (1): *Ten ſię w tákich nie / życzliwych [!] części tey Pánny ozywa y bluźni. SkarKaz* 578b.

W przen (1) : *iz ięzyk ich y ſpráwy ich (były) przeciw Iehowie [...]. Znać ie po obliczu ich (marg)* *Poznánie oblicza ich odpowiada ná nie / álbo ozywa ſię niemi [testificabitur contra eos] (-) / bo grzech ſwoy iáko Sodoma opowiedali BudBib Is* 3/9.

Przen: *O brzuchu człowieka: wydawać odgłosy [komu]* (1) : *Mihi iam dudum inanitate intestina murmurant. Kruczy mi w brzuchu. Ozywa mi ſie brzuch. Mącz* 238a.

α. *Przemawiać w sposób nadprzyrodzony (o Bogu)* (7) : *możeſz rozumieć iż iefth Iezus prawy Bog á nierozdzielny ni w czym z Bogiem Oyczem ſwoim gdyż ſie tu obádwa ozywáią / iż to thego Iáná ſwiętego ſpołu poſyłaią. RejAp* 190v.

ozywać się komu (6): *RejAp* 16; *Obáčźze ſie thedy moiá miła owieczko obáčź / á náſłuchaway z dáleká gdzycć ſie ozywa ten Pan twoy / á zábiegay / á ſłuchay ſwiętego głófu iego RejPos* 169, 168v, 285v, 286v [2 r.].

ozywać się w czym (2): *ieflize wdzyęcźnie przyimieſz w ſerce ſwoie to ſwięte vpominánie iego á obiáwienie y ozwánie iego / izći ſie vſtáwicznie ozywa w ſwiętych ſłowiech á w ſwiętych náukach ſwoich RejPos* 285v, 286v.

W połączeniu tautologicznym z part praes act „mowiać” (2): *Oto pátrzay ktho ſie temu Apofſtołowi ozywác raczy / mowiać RejAp* 16; *RejPos* 168v.

Zwrot: »ozywać się głosem swoim« (1): *iz ſie ſam obráca do niey zmiłofierdzyem ſwoim / iż ſie iey ozywa onym wdzyęcznym á błogofławionym głóſem ſwoim / mowiać do niey RejPos* 168v.

Szereg: »wołać, (a) ozywać się« (2): *(marg)* *Pan vſtáwicznie woła á ozywa ſie nam. (-) woła zá námi / ozywa ſie nam w rozlicznych piſmiech / w dziwnych obietnicach ſwoich RejPos* 286v.

a. *Odpowiadać; respondere Cn (12)* :

ozywać się komu (1): KSiądz ná rezurekcią żaká nowotnego/ Vbrał miáfto Anyoła/ do grobu onego/ Co mu fie miał ozywáć/ á sam Márią był *RejFig* Dd6v.

αα. *O człowieku w stosunku do Boga: wyrażać gotowość, posłuszeństwo [na co] (1)* : Ozywamy fie ná wołanie y vpominánie Páńfkie/ gdy tyż fłowá do nas mowi: czemu [...] zemną woynę wiedziefz/ czyniáć przeciwko rofkazániu memu/ táki á táki grzech? *SkarŻyw* 82.

ββ. *O Bogu w stosunku do człowieka: wysłuchiwać (10)* : Słuchayże iż mu też tu Pan nie odpowiedzyeć nie raczył/ ále go odeftáł do onego vmienia iego o rozumie fwoim (*marg*) Pan fie nie oziwa kto go obłudnie woła. (-) *RejPos* 209v.

ozywać się komu (9): Iż Pan iáwnie z nimi mawiał/ iż fie im ozywał/ iż Anyoły fwoie połyłá ná poftugi ich *RejAp* 10v; Dálej dokládáć thu Pan iefzcze raczył/ iáko fie káždemu miłościwie záwždy ozywáć raczył/ kto go kolwiek záwoła á vciecze fie do fwiętego miłofierdzia iego *RejAp* 195, 195, Ee4v; *RejPos* 267, 284v [2 r.], 285 [2 r.].

b. *Nazywać siebie, przedstawiać się, podawać się za kogoś [w tym: kim, czym (19)] (21)* : *LubPs* A3v, A4v, A5; A koniecznie fyny Bożemi nie możemy fie słuźnie ozywáć/ iefliż themu mocney wiáry nie przydamy/ co nam Pan Kriřtus w fłowie fwym fwięty m zořtáwić raczył *RejPos* 31v; Od ciébie wřzyřtko dobre ná ťwiecie mamy/ Którzy fye kolwiek ludem twym ozywamy. *KochPs* 5; [Abowiem fñadz trudno fie ma Krzeřcijaninem ozywáć/ ktory fie niewřtyda grzechu fwe^{go} *RejKat* 29v; przeto iáko wyřłzey Syn Bogá żywego názwáć ťie raczył zářlepionemu ťwiátu ťwiatłością, ták tu błędnemu ozywáć ťie raczył drogą: gdy mowi: Ia ieftem drogá. *WiřnOkaz* 570].

ozywać się być kim (9): *LubPs* A4v, A5v, aa6 *marg*; Wy fie być ludem Bożym wřzyřcy ozywáć/ Stanifłáwá fwiętego zá Pátroná máćie. *Prot* A2v; *RejAp* 21; *RejPos* 54, 88; Gdy iuż wiemy iż iefł ták miłofierny á ták dobrotliwy/ á iż fie Oycem nářzym miłościwym być ozywa/ wołaymyřz do niego iáko do dobrotliwego oyczá fwego *RejZwierc* 10v; *WerGořc* 261.

Szereg: »mienić (*a.* mianowáć) *a* (*i*) ozywáć ťię« (3): Bo to iefł wielki fáłřz mienić fie y ozywáć Krzeřćianinem/ á vczynkow Krzeřćianřkich nie nářłádownáć. *RejPos* 189v, 189v, 285.

αα. *Podawać się fałszywie za kogoś [w tym: kim (3)] (4)* : Abi thego lyotra kthori řzye oziwa finem Hořpodarřkyem abi bilo yego widano hořpodarowy moyemv *LibLeg* 11/168; potym ich [*nowokrzeřćów*] prorok (ták fie ozywał) Matheus Ioannes rofkazał pod gárdłem/ áby káždy czego ktory dořtał ná mieyřce iedno znořili *BielKron* 214; *RejPos* 293.

W przen [być kim] (1) : tá nieřłáchetna mácochá tá omylna fortuná fwiátá tego/ kthora fie nam mátką być ozywa/ ále pewnie fáłeczną á nie řyćřliwą *RejZwierc* 178v.

ββ. [*Nosić imię własne*: Ten napierwřzy w rodźie fwym przezwan Ciceronem y od niego ná potem potomřtvo iego ozywáć fie poczęło. *CiceroKosz* 1583 b2v (*Linde*).]

c. *Upominać się o coś; emergere, erumpere Cn [z czym] (1)* : IZ ťilá fie ich z řummámi ná Stárořtwách Inřlantřkich ozywa/ á zwłáczá z řtrony řłuźby zářzymánéy/ ma byđř cognicia o tym/ coby im řłuźnie winno było *SarnStat* 1205.

d. *Zgłaszać się, dawać znać o sobie z powołaniem się na czyjś autorytet, przyznawać się do kogoś, czegoś (25)* : idę do owych řwiádkow/ co ich owo ná rokách řilá fie ozywa/ y chodząc wołáią/ komu

świádkow potrzebá *GórnRozm* G3v; Teraz łtan iákiś fię ozywa Ewángelikow/ ktorzy [...] tu ná feymie fynmi fię koronnymi czynią/ y rżády łwoie/ y łtátutá/ y práwá łtáwić myślá. *SkarKazSej* 682a.

ozywać się do czego (1): Gdyż iáko żywo nigdy thám rżádu nie bywa/ Gdzye fie więc wiele pánow do czego ozywa. *RejWiz* 114.

ozywać się z czym (1): Niech fye tu nikt z pánłtwem nie ozywa/ Ani z námi powagi vżywa *KochPieś* 23.

Zwrot: »ozywać się imieniem [czyim]« [*szyk zmienny*] (19): Y ogládáią wřzytki narody źemie iż fie wy ozywácie imieniem Páńłkiem [*quod nomen Domini invocatum est*]/ á będá fie was łękáć. *BibRadz Deut* 28/10; SŁuchayćie tego domie Iakobow ktorzy fię ozywácie imieniem Izráelłkim [*vocati (marg) qui vocatis vos (-) in nomine Israel*] [...]/ ktorzy przyłięgácie przez imię Páńłkie *BibRadz Is* 48/1; Bądźże dobrej myłli o Ieruzálem/ ábowiem ten ktorego fię imieniem ozywáł/ ten cię poćiefzy [*consolabitur te qui nominavit te*]. *BibRadz Bar* 4/29, *2.Par* 7/14, *Ier* 25/29, *2.Mach* 8/15; á iż fie ozywáią imieniem Kriřtułowym/ ále przedfię náłłáduią bálwánow *RejAp* 83, 6v; iuż Pán Bog nie miał o nich tey pieczęj/ iáko o tych ktorzy o nim wiedzyeli/ pámiętáli/ á iego fie imieniem ozywáli. *RejPos* 140v, 29, 49, 51, 135v, 152v, 283; *RejZwierc* 261; *BudBib Ier* 10/25; Y niech odstąpi od niepráwořci wřzelki kto mieni imię páńłkie (*marg*) Al: rádźzey/ kto fię ozywa imieniem Pańskie^m. (-). *BudNT 2.Tim* 2/19, k. 12 *marg*.

Szereg: »ozywać się a podpieráć się« (1): Abowiem ozywáią fię z miáłthá łwiętego/ á podpieráią fię Bogiem Izráelłkim [*Nam de civitate sanctitatis vocaverunt se, et super Deo Israel innixi sunt*] *BibRadz Is* 48/2.

W przén (1) : To nie Apołtolłka Ewángelia [...]/ ktora w iednym káćie fie ozywa/ o ktorej łwiát nie łłycháł *SkarKaz* 241b.

2. *O głosach ptaków* (2) : Rołpłofzyłz łtádo ptákw iáko piłku dofyc/ Iáko fie ozywáiąc będá záfie znořć. *RejWiz* 37v; A rozliczni ptacy w kołó/ Ozywáią fye wefołó. *KochSob* 70.

3. *O dźwiękach instrumentów muzycznych* (2) :

ozywać się komu (1): Y wy/ których piłczáłki łágodné łłucháią/ Y wy/ którym fię łtrony głósné ozywáią/ Wřzyłcy Rádźwiłowi Cnému gwóli grayćie *KochEpit* A2v.

Fraza: »głósy się ozywájá« (1): Słuchayże iż fie sřtáło milćzenie ná niebie. [...] iż gdy ine łpráwy álbo łády Páńłkie były łpráwowáne/ iż fie y tákie y owákie głófy ozywály. Ale gdy náłtápiłá ták powážna rzecz [...]/ tedy fie sřtáło milćzenie. *RejAp* 72.

4. *O zjawisku echa; adsonare, recantare, respondere, resultare* Cn (4) :

ozywać się komu (1): Rozmowcy/ Bátrách Poetá [...], ktoremu odpowíáda *Echo* to iefł Dźwięk leřny/ ow co fię wołáiącemu w leřie/ á zwálzćzá wieczor álbo po rořie ozywa. *KlonŻal* E3.

ozywać się czemu (1): Iuż fię lutniey nie będá łáfy ozywály. *KlonŻal* A4.

Frazy: »łasy się ozywájá« (1): *KlonŻal* A4 cf *ozywać się czemu*.

»ozywájá się opoki« (1): Pokiż fię będá ozywáć te opoki y ty. (-) Póki y ty. *KlonŻal* E3v.

Szereg: »umilknáć, nie ozywáć się« (1): *Echo* dźwięki tworząca iuż teraz vmilklá/ Iużci fię nie ozywa iáko ono zwyklá *KlonŻal* Bv.

Synonimy: **1.** mowić, wołáć; **a.** odpowíádać; **b.** mianowáć się, nazywáć się; **d.** mienić; **4.** odpowíádać.

Formacje współrdzenne cf ZWAĆ.

EW